

абываталя. А вось *экстрэміст* — прадпрымальнік, *экстрэміст* — сябар Канстытуцыйнага суду, *экстрэміст* — генэрал-палкоўнік — не гучыць. Сямён Шарэцкі зь ягоным дабрадушным тварам на „актраміста“ не выглядае.

Дало маху слова.

Электрычка

Алена Ціхановіч

Цяпер баранавіцкія *электрычкі* наскрозь прапахліся клубніцамі. У Менск цёткі вязуць завязаныя бялюткімі марлямі кашы, назад — сьвежы хлеб.

Электрычка — сымбаль і сродак абмену месцамі. *Электрычкай* пераліваюцца, перацякаюць, перапампоўваюцца самыя вялікія масы людзей і рэчаў — з аднаго асяродзьдзя ў другое: з правінцыйнай стыхіі ў сталічную, гарадзкую. З паветра і прасторы — у тлум і цывілізацыю. І наадварот.

Электрычка — ня проста цягнік, які працуе на *электрычнасьці*. Гэта вагоны абкатанья і абжытыя, дзе дарога складаецца з вольнага і нявольнага выбару — глядзець у вакно, чытаць, слухаць, есьці, спаць, гуляць у карты, купіць газету ці марожанае, даць ці ня даць міласьціну...

Калі вы едзеце з расплюшчанымі вачыма, то *электрычка* перад вамі — і як вялізны групавы партрэт, і як краявід.

Гук *электрычкі* звычайна супакойвае. Голас нябачнага кіроўцы зьнітоўвае словы, парадак якіх на ўсё жыццё завучваецца, як пацеры: Фаніпаль, Бярэжа, Станькава, Койданава.

Эўра

Аляксандар Лукашук

Эўра — слова *эўрапейскае*, але, на жаль, не беларускае — хоць выглядаць іначай магло.

Якога роду „эўра“ — жаночага, мужчынскага ці ніякага?

Папярэдні тэрмін, які прайграў *эўра* — экю — перакладаўся як „эўрапейская грашовая адзінка“. *Эўра* — таксама грашовая адзінка, кажуць прыхільнікі жаночага роду і дадаюць ускосныя аргумэнты: марка жаночага роду; апроч таго, у банках і біржах у канцы стагодзьдзя стала намнога больш брокераў і дылераў у спадніцах — ідзе фэмінізацыя фінансавай сфэры, і *эўра* павінна быць жаночага роду.

Другі пункт гледжанья — *эўра* больш, чымся проста грошы, і таму найлепшы тут ніякі род, нэўтральнае паняцьце, якое ўсім у *Эўропе* сьведзіць аднолькава, як сонца. Праўда, няясна, што тады рабіць тым мовам, дзе няма ніякага роду, як, напрыклад, латыскай.

Прыхільнікі мужчынскага роду спасылаюцца на Нямеччыну, якая больш за ўсіх зрабіла для ўвядзеньня новай грашовай адзінкі. Немцы кажуць *Der Euro* — ён, мужчынскі род, як і ўва ўсякай цьвёрдай валюты кшталту даляра, фунта, франка. Патрыярхальную ідылію псеу хіба рубель.

Першыя дні актыўнага ўжыванья *эўра* далі такі вынік: па-расейску гавораць *адзін эўра*, па-ўкраінску — *адна эўра*, па-польску, па-чэску й па-славацку — *адно эўра*.

Стыхія беларускай мовы дапускае ўсе тры варыянты. Але мы маем прэцэдэнт — эскуда. Гэтая партугальская грашовая адзінка ўжываецца ў беларускай мове ў мужчынскім родзе: адзін эскуда.

Пакуль мы гаворым „адзін *эўра*“ — моўная практыка вызначыць канчатковы адказ на пытаньне, якога роду *эўра* па-беларуску. Дарэчы, наша мова таксама вызначыць, ці стане *эўра* беларускай валютай — калі гэта будзе сапраўды беларуская краіна, то *эўра*, безумоўна, стане і беларускай валютай, а Беларусь — *эўрапейскай* краінай.

Эўрарамонт

Сяргей Харэўскі

Пра *эўрапейскі* памер, *эўрапейскі стандарт*, *эўрапейскую якасьць* мы сёньня чуем штодня. Ніхто ня скажа пра азіяцкі стандарт, нават калі гутарка ідзе пра японскія машыны або кітайскія тэрмасы.

Паказчыкам найвышэйшага дастатку стаў *эўрарамонт*.

Слова „*рамонт*“ паходзіць з францускае мовы. Гэтае слова прыйшло да нас у XVIII стагодзьдзі разам з францускімі, флямандзкімі ды саксонскімі дойдзімамі і замяніла сабою ранейшыя: перарабленьне, адбудову, напаву.

Эўрарамонт — зусім сьвежы нэалгізм. Ён зьявіўся ў 90-я гады з расейскае рэклямы, у якой мае пыхлівае адценьне: маўляў, *эўрарамонт* — гэта не як ТУТ, а як ТАМ.

У беларускім разуменьні гэтага слова пыхлівасьці няма. *Эўрарамонт* у Беларусі — гэта толькі якасна й хутка выкананая рапарацыя пры дапамозе найноўшых заходніх матэрыялаў і тэхналёгіяў. *Эўрарамонт* — гэта новыя вокны й дзьверы, столі й падлогі, бясконцы выбар фарбаў і прыладаў. А яшчэ — пераплянаваньне, калі ў стандартнай савецкай кватэры цесную кухню злучаюць з суседнім пакоем.

Калі багатыя беларусы сёньня робяць *эўрарамонты*, устаўляюць *эўравокны* і *эўрадзьверы*, дык паспалітым тое не па кішэні, але й яны шалююць свае буданы на шасьці сотках *эўравагонкай*. Само памкненьне быць *эўрапейцамі* ня сьведчыць пра *НЕэўрапейскасьць*, а наадварот — пра невынішчальнае жаданьне „людзьмі звацца“. Калі гэта адбудзецца, слова *эўрарамонт* выйдзе з ужытку. І якасны *рамонт* будзе звацца проста *добрым рамонтам*.

Эўропа

Ігар Бабкоў

Ніхто ня ведае — далёка яна ці блізка, дзе яна пачынаецца і дзе сканчаецца. Ніхто ня ведае — ці яна ўвогуле ёсьць, ці гэта не чарговы міраж падчас шматгадовага блуканьня беларусаў па пустэльні.

Усё XX стагодзьдзе яна была прыязная альбо варожая, але перадусім недасяжная, схаваная за зялезнай заслонай. Сёньня яна сьвеціць нам, як зорка Вэнэра — недзе здалёк, зь недасягальных вышыняў. Кліча ў дарогу.

Калі мы прыйдзем — мы зразумеем, што сьвяціла ніякая ня зорка, а звычайны ліхтар з правага берагу парыскай Сэны, з вуліцы Гравёраў. Але гэта для іх — звычайны ліхтар. Для нас — зорка Вэнэра, залатое Руно, Эўрыдыка.

Юбілей

Рыгор Барадулін

Юбілей, альбо гадавіны, угодкі, урачыстасьці з нагоды пэўнае круглае даты чалавека, дзяржавы, ўстановы. *Юбілей* Францішка Скарыны,